

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ The Ethical Development Model for Chiefs of Police Stations on The Buddhist Integration

มงคล เกตุพันธ์ Mongkol Ketphan^๑

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการรายงานผลการวิจัยดุษฎีนิพนธ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อศึกษาแนวคิด นโยบายสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจ เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจ และเพื่อบูรณาการจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม โดยการศึกษาจากเอกสาร และ สัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอโดยการพรรณนาโวหาร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการด้วยพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนั้น ควรมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมหัวหน้าสถานีตำรวจ โดยนำหลักพุทธธรรมที่สำคัญมาอบรม การจัดกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรม เจริญจิตภาวนา การจัดโครงการสัมมนาหรือเสวนาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจ และสามารถนำมาปฏิบัติได้

คำสำคัญ : รูปแบบ การพัฒนาจริยธรรม หัวหน้าสถานี พุทธบูรณาการ

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Abstract

This dissertation is of 3 objectives, namely It is a well-known fact that students' affrays obviously cause great deals of insecurity to people's lives and country's images. By and large, the mentioned problem is basically caused by family problem, drinking of alcohol and drug. It is said that it can happen when there are no class, guidance, encouragement and wrong values which are shown by senior students who are not morally good. In solving the aforesaid problem, the sense of moral responsibility should be implemented to students so that they can have the proper understanding of Buddhist teachings, loving kindness, compassion, for instance, and thereby applying them into their daily lives. By means of those virtues, their behaviours would be morally and orderly acceptable. And those virtues also would lead to harmonious society and sustainable happiness respectively.

Keywords : The Model, The Ethical Development, Chiefs of police,
The Buddhist Integration,,

๑. บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบหลายด้านทั้งในด้านการรักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การอำนวยความยุติธรรม การอำนวยความสะดวกการจราจร การแก้ไขปัญหาเสพติด การให้บริการและการช่วยเหลือแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น บุคลากรที่เป็นตำรวจจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย และมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความประพฤติของข้าราชการตำรวจ จึงได้กำหนดกรอบในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยตำรวจไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และต่อมาได้ออกกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ และ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติให้ข้าราชการตำรวจเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม

อาชีพตำรวจเป็นอาชีพพิเศษ เป็นอาชีพที่ถูกคาดหวังจากสังคมและจากประชาชนอย่างมากมายตำรวจไทยในอนาคต จึงต้องเป็นผู้ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง อย่างน้อย ๒ ประการ คือ จะต้องมีความรู้ในวิชาชีพตำรวจอย่างสมบูรณ์ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมศีลธรรมประจำใจอย่างเต็มเปี่ยม องค์ความรู้คู่คุณธรรมจึงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้ตำรวจเป็นตำรวจอาชีพ และเป็นตำรวจของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์เพิ่มขึ้น การเสริมสร้างองค์ความรู้คู่คุณธรรมจึงเป็นยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่สามารถจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจ รวมทั้งสร้างการยอมรับจากประชาชน และการก่อเกิดตัวตนที่แท้จริงของตำรวจไทยในอนาคต^๒

เนื่องจาก ข้าราชการตำรวจมีภารกิจในการรักษากฎหมายคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมบริการชุมชนให้เกิดความร่มเย็น ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย และดำเนินการเพื่อนำผู้กระทำความผิดกฎหมายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วยเหตุนี้ การที่ข้าราชการตำรวจ ต้องเป็นที่พึ่งสำคัญของประชาชน และเป็นคนแรกที่ประชาชนนึกถึงเมื่อมีปัญหาความเดือดร้อน จึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ประชาชนศรัทธา เชื่อมั่นและยอมรับ และเป็นตำรวจที่ดีของประชาชนอย่างแท้จริง

จริยธรรมของตำรวจ เนื่องมาจากข้าราชการตำรวจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในงานสาขาต่างๆ ที่รับผิดชอบ โดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และ

^๒ พงศพัศ พงษ์เจริญ, พล.ต.ท. ดร. การเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์แผนใหม่ ตำรวจไทยในอนาคต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๙-๑๑๐.

วินัย และยังต้องปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งตรงตามความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบ ที่แบ่งออกเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อศีลธรรม

โดยแนวทางการพัฒนาจริยธรรมและจรรยาบรรณของข้าราชการตำรวจ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย จัดทำและแจกจ่ายประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณให้แก่ข้าราชการตำรวจทุกคนทั่วประเทศ และการนำประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจมาบังคับใช้อย่างจริงจัง การคัดเลือกและสอบแข่งขันบุคคลที่จะมาเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีการคัดเลือกข้าราชการตำรวจที่มีความประพฤติดี มอบประกาศเกียรติคุณและเข็มเชิดชูเกียรติ และมีการบรรจุวิชาจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจไว้ในหลักสูตรการศึกษอาบกรม

จริยธรรมตำรวจมีลักษณะ เฉพาะสำหรับอาชีพตำรวจ แต่ต้องอาศัยจริยธรรมทั่วไปเป็นรากฐานรองรับการปลูกฝังจริยธรรมทั่วไป ซึ่งเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนระดับประถม โรงเรียนระดับมัธยม จนกระทั่งสถาบันอุดมศึกษา จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาจริยธรรมตำรวจ กล่าวได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์การในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของเยาวชนที่จะปรับเปลี่ยนจากจริยธรรมทั่วไปเข้าสู่จริยธรรมอาชีพถ้าจะพิจารณาเฉพาะสถาบันการศึกษาในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และโรงเรียนพลตำรวจ จัดเป็นสถานศึกษาที่จะเชื่อมต่อและพัฒนาเยาวชนของชาติ จากการปลูกฝังจริยธรรมทั่วไป เข้าสู่การปลูกฝังจริยธรรมตำรวจ^๓

การปลูกฝังจริยธรรมเฉพาะตำแหน่งหน้าที่ก็จัดเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เช่น การปลูกฝังจรรยาบรรณ ของพนักงานสอบสวนสำหรับนายตำรวจที่จะทำหน้าที่สอบสวน และการปลูกฝังจริยธรรมของนักบริหารงานตำรวจ สำหรับนายตำรวจที่จะทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นกล่าวโดยย่อ จริยธรรมตำรวจจัดเป็นหัวข้อใหญ่ที่ควรได้รับความสนใจทั้งศึกษา พัฒนา และปลูกฝังถ่ายทอดอย่างจริงจัง ถึงแม้ว่า จริยธรรมตำรวจจะเป็นเรื่องที่ยาก เป็นเรื่องที่ไวต่อความรู้สึกของบุคคล และเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนานก็ตาม แต่จริยธรรมตำรวจก็เป็นเรื่องใหญ่และเป็นหัวใจที่แยกตำรวจให้แตกต่างจากโจร

ดังนั้น หัวหน้าสถานีจะต้องเป็นผู้มีจริยธรรมเหมือนกับหน่วยงานหรือบุคคลทั่วไป คือ ต้องมีความเป็นผู้ใหญ่ทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือหรือเรียกอีกอย่างว่า กัลยาณมิตรธรรม คือ ธรรมที่แสดงถึงความ เป็นมิตรที่ดี มี ๓ คือ ๑) ทำตนให้เป็นที่รัก ๒) ทำตนให้เป็นที่เคารพ ๓) ทำตนให้เป็นที่นับถือ^๔

^๓ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ร.ต.อ., **อุดมคติและจริยธรรมตำรวจ**. (กรุงเทพฯ: สหยาบลิ้นก และการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๓๓ - ๓๔.

^๔ พระราชปรีดีติกวี (สมจินต์ สมมาปถโว), **สัมภาษณ์**.

จากการศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ในงานวิจัยนี้ มีดังนี้ ได้แก่ พละ^๕ สังคหวัตถุ^๖ อธิปไตย^๗ และพรหมวิหาร^๘ ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในการดูแล รับผิดชอบต่อประชาชนและรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หัวหน้าสถานีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารงานของสถานีตำรวจ เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชา สั่งการข้าราชการตำรวจให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ติดตามกำกับดูแลการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งระบบ หากหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี ผลที่ได้รับคือประชาชนได้รับประโยชน์ สังคมเกิดความสงบสุข ข้าราชการตำรวจในสังกัดย่อมจะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบและเป็นข้าราชการตำรวจที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาจริยธรรมแก่หัวหน้าสถานีตำรวจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด นโยบายสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจ ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจ ๓) เพื่อบูรณาการจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม อันจะเป็นข้อมูลนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ที่เป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์สรุปไว้เป็นงานวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยจึงต้องการค้นคว้าและนำเสนอในเรื่องนี้

๒. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานกันของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึก

^๕ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๗๐๕-๗๑๖/๓๖๙.

^๖ อ.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๔๓๙-๔๔๑.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๖/๑๙๘.

^๘ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๖.

๒.๒ ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยกำหนดการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชากร ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๓-๕ รูป/คน ๒) กลุ่มหัวหน้าสถานีตำรวจ จำนวน ๒๐-๓๐ ท่าน และ ๓) กลุ่มคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ จำนวน ๑๐-๒๐ ท่าน

๒.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ สถานีตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาริยธรรมของหัวหน้าสถานี เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ทบทวนจากเอกสาร ประกอบด้วยการศึกษาจากพระไตรปิฎก ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำรา หนังสือประวัติวัดที่ได้กำหนดไว้ในพื้นที่การวิจัย เอกสาร วารสาร แผ่นพับ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจและรูปแบบการการพัฒนาริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ

๒) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง รวมทั้งสิ้น ๕๓ รูป/คน

๒.๖ วิเคราะห์ สรุปและนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิจัยตามลำดับ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ จากการสัมภาษณ์พร้อมทั้งสรุปและให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

๓. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการ พัฒนาริยธรรม เป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกช่วงวัยของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีการดำรงชีวิตในสังคม มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ รวมถึงการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น การมีพื้นฐานความรู้ทางศีลธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรมที่ได้รับมาในเบื้องต้นของชีวิต อาจพบกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งในสภาพความเป็นจริงของชีวิตในสังคม ความซื่อสัตย์สุจริต อันเป็นหลักจริยธรรมที่ดั่งงามของบุคคล พึงยึดปฏิบัติ อาจขัดแย้งกับสภาพข้อเท็จจริง

ที่อาจทำให้เสียเปรียบบุคคลอื่น หรือขาดผลประโยชน์ ความเมตตากรุณาที่อาจส่งผลให้ตนเองเดือดร้อน หรือแม้แต่ความเสียสละ หรือการอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น บางครั้งก็อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต ข้อเท็จจริงที่เป็นความขัดแย้งของคุณค่าทางจริยธรรมดังกล่าว ทำให้บุคคลบางส่วนเกิดความสับสน ขาดความมั่นใจ และขาดความกล้าหาญทางจริยธรรมในการที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องได้

ดังนั้น การปฏิบัติธรรมและพัฒนาการทางจริยธรรมนี้จะต้องพัฒนาไปที่ละขั้นอย่างต่อเนื่อง อย่าไปติดอยู่ที่ระดับใดระดับหนึ่ง จะต้องพัฒนาไปจนถึงประโยชน์สูงสุดระดับที่สาม ซึ่งเมื่อพัฒนาไปจนถึงที่สุดแล้ว กฎธรรมชาติที่ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตานั้นจะเป็นอย่างไร ก็ไม่สามารถทำให้เกิดการหวั่นไหวในจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ ได้ ซึ่งถ้าทำได้ถึงขั้นนี้แล้วจิตใจก็จะเป็นอิสระ มีความสุขโดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุหรือแม้แต่ความดีก็จะมีความสุขอยู่ในใจตลอดเวลา เป็นความสุขที่ไม่ต้องขึ้นต่อสิ่งอื่นใด เป็นความสุขที่เต็มเปี่ยมอยู่ในใจตลอดเวลา เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว จิตใจก็จะเป็นอิสระและเป็นปัจจุบันทุกขณะ เมื่อถึงขั้นนี้แล้วชีวิตก็จะเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นชีวิตที่มีจริยธรรมที่พึงประสงค์สูงสุดตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้

การพัฒนาจริยธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หลักผล ๕ หัวหน้าสถานีดำรวจ ควรนำหลักสัทธาพละ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพราะว่าพลังจิตตามที่เกิดจากความเชื่อที่มีได้เป็นการเชื่ออย่างมกมาย แต่เป็นการเชื่อที่ได้รับการพิจารณาด้วยเหตุผล ด้วยปัญญา หากหัวหน้าสถานีดำรวจมีความเชื่อ มีศรัทธาเช่นนั้นแล้วย่อมปฏิบัติงานเต็มความสามารถ และหากมีความศรัทธาว่าการใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนานั้นเริ่มจากจิตใจ และสร้างคุณงามความดีพร้อมๆ กัน ดังนั้น ควรอย่างยิ่งที่ทุกหมู่เหล่าควรศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณประโยชน์กับชีวิตและการทำงาน ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักวิริยพละ ในพัฒนาหัวหน้าสถานีดำรวจให้มีความเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ของตน อยากรทำงานปกป้องประเทศชาติควรมีการพัฒนาตนตามหลักสติพละ เพราะสติเป็นพลังสำคัญที่คอยถือคั่นบังคับ มิให้กระทำชั่ว คนที่มีสมาธิดี และปัญญาดี แต่ขาดสติ ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักสมาธิพละ เพื่อให้มีความตั้งใจมั่น ทำใจให้สงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะในขณะที่ทำงานสิ่งใดก็มีใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นๆ ไม่วอกแวกไปคิดเรื่องอื่น การปฏิบัติงานย่อมประสบผลสำเร็จ ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักปัญญาพละ เพราะการใช้ปัญญา คือ ความรู้ ความเฉลียวฉลาดในการบริหารงาน ทำให้สามารถเข้าใจสถานการณ์และมีการตัดสินใจที่ดี สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

การพัฒนาจริยธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หัวหน้าสถานีดำรวจ ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักทาน เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านการส่งกำลัง คือ ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงานงบประมาณน้อย และปัญหาด้านสวัสดิการซึ่งเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูง และ

ผู้ใต้บังคับบัญชาบางส่วนยังยึดติดกับค่านิยมการบริโภครายอย่างฟุ่มเฟือย ถ้าหากหัวหน้าสถานียุติการให้ทาน หรือช่วยเหลืองานบุคคลอื่นถือว่าเป็นการให้ที่ดีแล้ว ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักปิยวาจา โดยการพูดจาสุภาพ พูดด้วยความจริงใจ ไม่หยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เหมาะสมสำหรับกาลเทศะ ผู้บังคับบัญชาก็ควรมีอัธยาศัยดี รู้จักใช้คำพูดกับ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ยกย่องและชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน วางนโยบาย แผนการบริหารตรงไปตรงมา เป็นที่ยอมรับนับถือ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุก นาย ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักอหิงสา ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลัก สมนานตตา โดยผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีการ ปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บังคับบัญชาทำตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการ วางตนเหมาะสมกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บังคับบัญชาได้วางกฎระเบียบการให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาพ้นจากงานอย่างเหมาะสม มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมี การโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่งตามความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม เพื่อให้ เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การพัฒนาจริยธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท ๔ หัวหน้า สถานียุติการ ควรมุ่งนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้เพื่อให้หัวหน้าสถานียุติการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความ เพียร ความอดทน ความอดกลั้น ความบากบั่น ก้าวไปใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและ ความยากลำบาก เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นประสบผลสำเร็จ

การพัฒนาจริยธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักพรหมวิหาร ๔ หัวหน้า สถานียุติการ ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักเมตตา โดยผู้บังคับบัญชาควรมีความรัก ความปรารถนาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้คำแนะนำ สั่งสอน หรืออบรมทั้งในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับการทำงานและความประพฤติที่เหมาะสมและดีงาม รวมถึงการใช้ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เหมาะสมกับวัย งาน และความถนัด ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลัก กรุณา คือ ผู้บังคับบัญชาควรมีความกรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันน้ำใจ คือ สงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุ กำลังกายและกำลังใจ รวมถึงการจัดสรร สวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ควรมีแนวทางการพัฒนาตนตามหลักมกุฏิตา โดยผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนและแสดงออกถึง ความยินดีเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชา (รวมถึงครอบครัว) มีความสุข หรือมีความเจริญก้าวหน้าใน ชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว รวมถึงการเชิดชูด้วยรางวัลและแบ่งปันด้วยน้ำใจ ควรมีแนว ทางการพัฒนาตนตามหลักอุเบกขา คือ ผู้บังคับบัญชาควรมีความปรารถนาดีต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการช่วยเหลือให้พ้นทุกข์หรือมีความสุขในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนอง คลองธรรม ด้วยความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือ อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะรัก ไม่ชอบ และกลัว

สรุปความว่า รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย

(๑) รูปแบบการพัฒนาหัวหน้าสถานีตำรวจหลักพละ ๕ คือ ๑) หลักศรัทธา พละ คำว่า ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่ควร เชื่ออันประกอบด้วยปัญญา หัวหน้าสถานีตำรวจควรมีความศรัทธาในหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ว่า จะปกป้องสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของคนไทยทั้งชาติ ๒) หลักวิริยพละ วิริยะ หมายถึง ความเพียร ความกล้า ความเข้มแข็ง หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านจะต้องมีวิริยะอุตสาหะในการฝึกร่างกายให้พร้อมอยู่เสมอ เพื่อเป็นการปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ๓) หลักสติ พละ กำลังคือ สติ ความระลึกได้ ความนึกขึ้นได้ ถึงสิ่งทำจะพูดจะทำได้ หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีสติควบคุมเมื่อมีอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนามากระทบ ๔) หลักสมาธิพละ กำลังคือ สมาธิ สมาธิเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดสำหรับการเรียนวิชาการต่าง ๆ เป็นต้นหัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านจะต้องมีสมาธิในการเล่าเรียนในวิชาการต่างๆ เช่น การสื่อสารในระบบต่างๆ ที่เป็นวิชาการ ต้องมีสมาธิในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เป็นต้น ๕) หลักปัญญาพละ กำลังคือปัญญา ความรอบรู้ เข้าใจซึ่งในเหตุผล ดี ชั่ว ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีปัญญาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในการใช้อุปกรณ์ทางการสื่อสารเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน่วยงานของตน ต้องมีปัญญาในการสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามภารกิจที่ได้มอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยไม่มีข้อผิดพลาด

(๒) รูปแบบการพัฒนาหัวหน้าสถานีตำรวจตามหลักสังคหัตถ์ ๔ คือ ๑) ตามหลักทาน ได้แก่ การให้ หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านโดยเฉพาะหัวหน้าสถานีตำรวจที่ดีต้องมึน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ๒) ตามหลักปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดความจริงใจ หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีหลักปิยวาจา กล่าวคือ วาจาสุภาพไพเราะ สมานสามัคคีให้เกิดไมตรี หัวหน้าสถานีตำรวจจะเป็นบุรุษก็ตาม จะเป็นสตรีก็ตาม ควรให้ความสำคัญในการพูด ปรับให้พอดี พอเหมาะพอเจาะ ก็จะเกิดคุณค่าและเสริมคุณค่าได้อย่างดียิ่ง ๓) ตามหลักอัทธจริยา การประพฤติให้เป็นประโยชน์ทั้งฝ่ายตนเองและคนอื่น หัวหน้าสถานีตำรวจควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและอำนวยการประโยชน์แก่คนอื่น และประพฤติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่สถานที่แก่องค์กร แก่หมู่คณะ ธรรมส่วนนี้จะทำให้ผูกยึดน้ำใจซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง ๔) ตามหลักสมานัตตตา การนำตนเข้าไปเชื่อมานกับคนอื่น หัวหน้าสถานีตำรวจควรวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายกับคนอื่นไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ร่วมสถาบันต่างๆ

(๓) รูปแบบการพัฒนาหัวหน้าสถานีตำรวจตามหลักอิทธิบาท ๔ คือ ๑) ตามหลักฉันทะ คือพอใจกับอาชีพตำรวจที่ตนทำอยู่ ถ้าหัวหน้าสถานีตำรวจมีความพอใจ

ศรัทธาต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ก็จะเข้าถึงสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ๒) ตามหลักวิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรกับการทำหน้าที่ที่ตนทำอยู่ งานทุกอย่างจะสำเร็จได้ต้องอาศัย ความขยันหมั่นเพียร หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีวิริยะ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเททำงานในหน่วยงานของตนซึ่งเป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ควรมีใจที่รักต่อองค์กรและรักต่อการทำงานในอาชีพตำรวจ เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ ๓) ตามหลักจิตตะ คือ ความเอาใจใส่รับผิดชอบกับการทำหน้าที่ที่ตนทำอยู่ หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีจิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อหัวหน้าสถานีตำรวจมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามมา หมั่นติดตามข่าวสารบ้านเมืองสม่ำเสมอ ๔) หลักวิมังสา คือ การพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบหน้าที่การทำงานที่ตนทำอยู่ ทบทวนในสิ่งที่ได้ คิดสิ่งได้ผ่านมามากว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของหัวหน้าสถานีตำรวจเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิด ร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ให้ดียิ่งขึ้น

(๔) รูปแบบการพัฒนาหัวหน้าสถานีตำรวจตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา คือ ความรักใคร่ ปราบปรามให้คนอื่นมีความสุข หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีหลักเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีมีเมตตีสื่อหัวหน้าสถานีตำรวจและผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ ปราบปรามให้หัวหน้าสถานีตำรวจเหล่านั้นมีความสุข ๒) หลักกรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์ หัวหน้าสถานีตำรวจทุกคนควรมีหลักกรุณา ความสงสารเห็นใจ ปราบปรามให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบเคราะห์กรรม หัวหน้าสถานีตำรวจควรมีความสงสาร มั่นใจ และคิดหาทางช่วยให้หัวหน้าสถานีตำรวจท่านนั้นพ้นจากความทุกข์ ๓) หลักมุทิตา คือ ความพลอยยินดี ชื่นใจ เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีมีสุข และเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีหลักมุทิตา ความชื่นชมยินดีในความสำเร็จสมหวังของหัวหน้าสถานีตำรวจท่านอื่น ๔) หลักอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลางคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง หัวหน้าสถานีตำรวจทุกท่านควรมีหลักอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง ปราศจากความลำเอียง มีจิตใจที่มั่นคงเที่ยงตรง ไม่เข้าข้างคนใดคนหนึ่ง มีความยุติธรรม ส่วนหัวหน้าสถานีตำรวจต้องรู้เท่าทันของผู้ร่วมงานทุกคน และในบางสถานการณ์จำเป็นต้องวางเฉยเป็นกลางอย่างรู้เท่าทัน พรหมวิหาร ๔ คือ เป็นหลักธรรมหนึ่งของพุทธศาสนาที่สอนให้ประพฤติปฏิบัติหรือควบคุม กำกับทางจิตใจของมนุษย์ให้อยู่กับสังคมในโลกปัจจุบันอย่างมีความสุข

การจะบูรณาการจริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจด้วยพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนั้น มีกระบวนการในการพัฒนาดังนี้ คือ ๑) จัดโครงการหรือกิจกรรมอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ หัวหน้าสถานีตำรวจ โดยนำหลักพุทธธรรมที่สำคัญมาอบรมโดยใช้เวลาในการอบรม ๒ วัน ปีละ ๒ ครั้ง ๒) การจัดกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรม เจริญจิตภาวนา ๓) การจัดโครงการสัมมนาหรือเสวนาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจ และสามารถนำมาปฏิบัติได้ใน ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ทำรูปแบบให้ชัดเจน น่าสนใจ มีสาระที่ทำให้มองเห็นตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำว่าจะเกิดอะไรขึ้น ต้องแสดงให้เห็นชัดเจนใน

รูปแบบแนวทางในการพัฒนา ส่วนที่ ๒ คือ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหัวหน้าสถานีตำรวจ มีแผนพัฒนาอยู่แล้ว มีคนรับผิดชอบตามแผน มีงบประมาณ มีส่วนงานที่รับผิดชอบโดยตรง

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๖.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๒ - ๒๕๓๔.

_____. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๙ - ๒๕๔๕.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐเตปิฎกอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรง

พิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

กรมศิลปากร. คู่มือถวายความรู้แด่พระสงฆ์ในการดูแลรักษามรดกทาง

ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สมาพันธ์, ๒๕๔๔.

พงศ์พัศ พงษ์เจริญ, พล.ต.ท.ดร. การเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์แผนใหม่ ตำรวจไทยใน

อนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๕๒.

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ร.ต.อ. อุดมคติและจริยธรรมตำรวจ. กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อก

และการพิมพ์, ๒๕๓๓.

สุรธีรัตน์ วงศ์ชาชม. การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติ

ต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน. วารสารคุณศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม (ฉบับพิเศษ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ก.ย. ๒๕๕๗.

หงษ์ฟ้า อีรวงศ์นุกูล. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทาง

สังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎี

บัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

